

Taakopdracht Lerend evalueren

Context

Sinds 2008 kunnen gemeenten met cofinanciering van het Rijk hun lokale sport- en beweegbeleid een impuls geven door het aanstellen van combinatiefunctionarissen (vanaf 2008) en buurtsportcoaches (vanaf 2012). Deze sportprofessionals zorgen er voor dat kinderen en volwassenen dichtbij huis kunnen deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten. Ook zorgen combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches (BSC) voor de verbinding van het domein van de sport met andere domeinen (school, welzijn, zorg, etc.).

Tabel 1. Overzicht landelijke doelstellingen verbonden aan de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches.

Doelstellingen Impuls brede scholen, sport en cultuur, 2008:

1. Uitbreiding aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het primair als voortgezet onderwijs, om te beginnen in de veertig krachtwijken.
2. Versterking van circa 10 procent van de sportverenigingen met het oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk.
3. Stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen.
4. Bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met een of meer kunst- en cultuurvormen en stimuleren van actieve kunstbeoefening onder jongeren.

Aanvullende doelstellingen Brede impuls combinatiefuncties, vanaf 2012:

1. Meer mensen kunnen sporten en bewegen in de buurt.
 2. Sportverenigingen worden versterkt.
 3. Er wordt een verbinding gelegd tussen sport en andere sectoren zoals onderwijs, welzijn, kinderopvang en bedrijfsleven.
-

Breedtesportbeleid is decentraal. Hierdoor is bewust gekozen voor een decentralisatie-uitkering waarbij de Rijksoverheid afspraken met gemeenten maakt over de prestaties (2.900 fte per jaar) en landelijke doelstellingen (zie tabel 1). Hiervoor is vanuit het Rijk jaarlijks 58 miljoen euro beschikbaar (11 mln. van het ministerie van OCW en 47 mln. van het ministerie van VWS). Gemeenten zelf dragen nog ongeveer 90 miljoen bij en zij geven de invulling aan de inhoud van de Brede impuls combinatiefuncties. Op 1 september 2017 hadden 373 Nederlandse gemeenten in totaal 2.919 fte BSC gerealiseerd (101% realisatie)¹. De Brede impuls combinatiefuncties (Bic) wordt door gemeenten als succesvol ervaren, juist vanwege de ruimte die gemeenten hebben om er naar lokale behoefte invulling aan te geven^{2,3}.

De gemeenten ervaren de Bic dan ook als een impuls voor het lokale sportbeleid, zo blijkt uit de evaluatie die het Mulier Instituut in 2017 heeft opgeleverd. Gemeenten ervaren dat samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie wordt gestimuleerd en dat er meer verbindingen worden gelegd met betrokken organisaties. Ook geven gemeenten aan dat de Bic ertoe heeft geleid dat meer mensen worden gestimuleerd om te sporten en bewegen in de buurt en dat dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen wordt gestimuleerd. Het decentrale karakter van de impuls heeft er mede voor gezorgd dat de effectiviteit en de efficiency in het verleden lastig te meten waren.

In 2019 wordt de Bic vernieuwd. Vanuit het Ministerie van VWS vindt een herijking plaats op de beleidsdoelen die aan de regeling gesteld worden. De ex ante evaluatie die in het kader van de

¹ Wajer, Salomé & Van den Heuvel (2017). Samenvatting Monitor Brede Impuls Combinatiefuncties 2017 (over 2017). Den Haag: VNG/BMC Gemeenten.

² Van der Roest e.a. (2016). Factsheet Buurtsportcoach. Enquête gemeenteambtenaren sport. Utrecht: Mulier Instituut.

³ Van Lindert e.a. (2017). Evaluatie Buurtsportcoaches "De Brede impuls combinatiefuncties als werkend proces". Utrecht: Mulier Instituut.

pilot Lerend evalueren wordt uitgevoerd⁴ biedt de mogelijkheid om het beleid zo vorm te geven dat de impact van de buurtsportcoach op lokaal niveau kan worden vergroot. Aan het einde van de ex ante evaluatie worden concrete doelstellingen voor het vernieuwde beleid geformuleerd. Ook tijdens de ex durante evaluatie kan het beleid worden bijgestuurd, teneinde de impact van de buurtsportcoach en van het lokale sportbeleid te vergroten (in het beleidsprogramma wordt de mogelijkheid tot aanpassing op basis van de evaluatie ingepast). In de uiteindelijke ex post evaluatie kan worden vastgesteld of de impact van de buurtsportcoach is vergroot en welke bijdrage dit heeft geleverd aan het lokale (sport)beleid.

Leervraag evaluatie

Hoofdvragen

1. Welke impact willen we dat buurtsportcoaches hebben op lokaal niveau?
2. Hoe kan de impact van buurtsportcoaches op lokaal niveau worden vergroot?
3. Op welke manier ondersteunt het rijksbeleid gemeenten in het vergroten van de impact van het lokale sportbeleid?

Deelvragen:

- Wat zijn de belangrijkste doelstellingen van het landelijk BSC beleid?
- Wat zijn de belangrijkste doelstellingen van het gemeentelijk BSC beleid?
- Hoe kunnen doelstellingen van het landelijk BSC beleid meetbaar worden gemaakt?
- Hoe kunnen doelstellingen van het gemeentelijk BSC beleid meetbaar worden gemaakt?
- Hoe kan monitoring en evaluatie van het BSC beleid worden geïntegreerd in de beleidscyclus aangaande het BSC beleid, waarbij de administratieve lasten beperkt blijven?
- Hoe kan een bepaalde wederkerigheid ontstaan tussen Rijk en Gemeenten betreffende monitoring en evaluatie?

Afbakening van de evaluatie

De nadruk ligt op het formuleren van meetbare doelen op nationaal en lokaal niveau waarbij de verschillende verantwoordelijkheden hierin tussen Rijk en lokale overheid duidelijk zijn. De nationale doelen moeten nadrukkelijk ruimte laten voor gemeenten om naar eigen inzicht lokale doelen te formuleren. Bovendien wordt gezocht naar een wijze van monitoren waarbij er tussen Rijk en gemeenten een bepaalde wederkerigheid ontstaat. Dit houdt in dat gemeenten ook ondersteund dienen te worden door de wijze van monitoren en het niet alleen een eenzijdige informatievoorziening is aan het Rijk. Informatie uit de monitor zal voor alle partijen belangrijke meerwaarde hebben voor een goed verloop van het BSC beleid.

Methodiek

Uit de evaluatie van het voorgaande BSC beleid bleek dat het moeilijk is om doelmatigheid en doeltreffendheid te meten. De doelen op lokaal niveau zijn niet altijd helder en het is onduidelijk of doelen behaald worden. Deze ex ante evaluatie moet meer lijn brengen in doelen van BSC beleid en meetbare indicatoren opleveren.

Voor de ex ante evaluatie kiezen we voor een methodiek die *Community of Practice* (CoP) wordt genoemd. Het BSC beleid loopt al enkele jaren waardoor er in het werkveld veel expertise opgebouwd is over de werking van de regeling en de effectiviteit van verschillende (typen) buurtsportcoaches. De kennis die op dit moment aanwezig is in het veld zal worden benut door het opzetten van een dergelijke Community of Practice. In deze CoP zullen gebruikers, gemeenteambtenaren, onderzoekers, buurtsportcoaches en vertegenwoordigers van het Ministerie van VWS samen worden gebracht om gezamenlijk over beleidswijzigingen aangaande het BSC beleid te denken.

In de CoP interacteren betrokkenen in een kort tijdsbestek relatief vaak met elkaar. Door het korte tijdsbestek en de hoge mate van interactie kunnen verrassende inzichten naar voren komen. De CoP is gericht op het vernieuwen van het BSC beleid, door te kijken naar onderliggende patronen en waarden van de bestaande vraagstukken. Hiervoor is de inbreng vanuit meerdere disciplines, achtergronden en perspectieven nodig.

⁴ Ministerie van VWS (14 september 2017). Brief Tweede Kamer - Pilot beleidsevaluaties VWS.

In het verleden zijn het voornamelijk gemeenteambtenaren op het gebied van sport geweest die zijn betrokken. Wat ons betreft worden nu ook gemeenteambtenaren met andere vakgebieden (bijvoorbeeld onderwijs en sociale zaken) in portefeuille betrokken. Het is namelijk niet alleen sportbeleid dat een effect heeft op een toename in de mogelijkheid om te kunnen bewegen. Ook andere beleidsgebieden hebben mogelijk een effect op de doelstelling van het beleid aangaande de BSC. Daarnaast zullen ook overige direct betrokkenen worden benaderd om deel te nemen aan een expertmeeting.

Ook nadat de beleidswijziging is ingezet, zal met het gebruik van CoPs worden nagegaan hoe de beleidswijziging heeft bijgedragen aan beter beleid. Waar mogelijk kan worden bijgestuurd als dat nodig blijkt te zijn. Speciale aandacht zal hierbij worden gericht op het vergroten van de impact van de regeling. Ook zal worden getracht onbedoeld en ongepast gebruik van de regeling tegen te gaan en administratieve lasten terug te dringen.

De CoPs (zowel ex ante als ex durante) zullen worden ondersteund door een periodieke enquête onder gemeenteambtenaren op het gebied van sport. De inzichten en richtingen van de CoP kunnen op deze manier worden gedeeld met en getoetst bij een grotere groep stakeholders. Deze stap moet er voor zorgen dat gemeenten feedback kunnen geven op de ingezette beleidswijziging en dat, waar nodig, bijgestuurd kan worden. Tegelijkertijd biedt deze vorm van monitoring goede informatie voor evaluatie van het BSC beleid.

De ex ante evaluatie is een advies over het te voeren beleid. Voor de ex durante evaluatie beogen we toe te werken naar een websheet die toegankelijk is voor de stakeholders van het BSC beleid. Dikke onleesbare rapportages gaan we vermijden. De ex post evaluatie wordt een rapportage waarin wordt aangegeven wat succes- en knelpunten van het BSC beleid, hoe het beleid dient te worden voortgezet en welke alternatieven er mogelijk zijn voor een doeltreffend en doelmatig beleid.

Proces aanpak

Door in de CoP nadrukkelijk gemeenteambtenaren, buurtsportcoaches en eindgebruikers van het BSC beleid te betrekken, wordt de leefwereld van professionals en gebruikers centraal gemaakt in het nieuw te vormen beleid. Zij hebben het beste zicht op de dagelijkse praktijk van 1) de doelen die op gemeentelijk niveau worden gesteld, 2) het werk van buurtsportcoaches en 3) de manier waarop de activiteiten van buurtsportcoaches worden gemonitord en geëvalueerd. Als onderdeel van de evaluatie wil de directie Sport van het ministerie van VWS de mogelijkheden voor het maken van een toolbox, waar gemeenten zelf mee aan de slag kunnen om basisgegevens te monitoren, laten onderzoeken.

De CoP wordt begeleid door een onafhankelijke partij die het proces vormgeeft. In de CoP zijn alle partijen rond het BSC beleid vertegenwoordigd (o.a. gemeenten, VSG, Mulier Instituut, uitvoeringsorganisaties en eindgebruikers). Daarnaast zal een onafhankelijk voorzitter worden aangesteld, die verantwoordelijk is voor de beantwoording van hoofd- en deelvragen van de evaluatie. Hierbij wordt gedacht aan ZonMw.

Planning

Actie	Wanneer
Onafhankelijk bureau betrekken voor de ex ante evaluatie	Mei 2018
Start ex ante evaluatie	Mei 2018
Eind ex ante evaluatie	31 december 2018
Doorloop CoP in ex durante evaluatie	2019 t/m 2021
Ex post evaluatie	2021 en 2022